

הבונה לרין ליתן טעם אמאי מני מכה בפטיש. פי' דקונטרס שמשפוזן בו את הסלע לא הוה בנין אבנים ולא שזיק ונקט מכה בפטיש לזכר דלא

על הכלי בשעת גמר מלאכה: **בל** שהוא אמאי הוי. דוקא הכל אלתערך לפרושי דהוה דכומיה נמשכן משום דלא חשיב בנין כל שהוא אצל מוציא עטרין ולפלת כל שהוא סכנה הוא דמייחב: **הבי** גריסין המצדד את האבן חייב. וליג' משום מכה בפטיש דנמשקנה מוקי לה נתמחה ללא שזיק שם מכה בפטיש ועוד דלמתי קאי צנונה:

ולשמעמך אימא סיפא אפי'ו העצה ע"ג דימים בוי. וליג' ר' יוסי אומר אפילו העלה לוי גרסין ליה מאי קאמר ולישמעך הא פליגי רבנן עליה ונתוספתא נמי ליג' ליה: **העושה** נקב בהוי. קשה לרב דאמר משום צנוה אמאי הפסיק מכה בפטיש בין מסמת לקודת דהוה מרוויסהו משום צנוה ולשמאל נמי ליתני מרוויסהו צהדי הדדי: **האי** מאן דעי' שופתא בקופינא רב אמר חייב משום בונה. וטע' דק"ל ס"אין בנין ככלים אור"י דהיינו דווקא בהחזרת (ס) צמי תריסין או במורה של חוליות אצל בנין גמור מייחב ככלים (לכמו בקרקע כלאמרי' נס"פ כירה (לעיל דף מו.) גבי מטת של טרסיס אס תקע חייב טחאת ומחזיר קני מורה חייב טחאת וקרן עגולה ואין חילוק בין כלים לקרקע אלא במקום שאין חזוק ואומנות ובהא פליגי רב סבר [בין] בנין הוא. חייב משום בונה. ושמאל סבר בנין שפסתתן אבני גול הוא. ואינן אבני גול (משפין) (משפין) לא ומשי' להו גזית, כדכתיב כל אלה אבני יקרות במרת גזית מגוררות כמגורה, והויא כמכה ליל בפטיש להשוות עקמותיהו. נקב כליל מני כיון דמשים אורו הוא, לבנין דמי ותולדת בניין הוא. ושמאל סבר נקב לתפוח פה ככלי דמי שהוא סוף מלאכה. וכן כמניס יד הקורדים בעשפן אפי' שכלי הוא, רב סבר דיש בנין ככלים ושמאל סבר אין בנין ככלים. ונרסין ככלל גדול משום דרבי יהושע קן, כי המסתת חייב משום מכה בפטיש כשמאל.

צנוה אחר וזיקה והולאה': **מכה בפטיש** פי' דקונטרס שמשפוזן בו את הסלע לא הוה בנין אבנים ולא שזיק ונקט מכה בפטיש לזכר דלא

הבונה כמה יבנה ויהא חייב אהבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעמד (ס) הקודח כל שהוא והכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב (וכן) רשב"ג אומר אף המכה בקורנם על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמתקן מלאכה: **גמ'** כל שהוא למאי הויא א"ר ירמיה שכן עני חופר גומא להצניע בה פרומותיו דבוותה גבי משכן שכן תופרי ידעות חופרין גומא להצניע בה מחטיהן אביי אמר כיון דמשתכי לא עבדי הכי אלא שכן עני עושה פיטפומי כירה קמנה לשפות עליה קדירה קמנה דבוותה גבי משכן מבשלי סמנין לצבוע ידעות שחסרה מלאכתן עושין פיטפומי כירה קמנה לשפות עליה יורה קמנה רב אחא בר יעקב אמר אין עניות במקום עשירות אלא שכן בעה"ב שיש לו נקב בבירתו וסותמו דבוותה גבי משכן שכן קרש שנפלה בו דרנא מטיף לתוכה אבר וסותמו אמר שמואל דהמצדד את האבן חייב מיתבי יאהד נותן את האבן ואחד נותן את המיט רבי יוסי אומר ואפילו העלה והניח על גבי דימום של אבנים חייב אלא דתלחא בנייני הוו תתא מציעא ועילא התא בעי צדודי ועפרא מציעא בעי נמי מינא עילאי בהנחה בעלמא: והמסתת: מסתת משום מאי מיהייב רב אמר משום בונה ושמאל אמר המשום מכה בפטיש העושה נקב כליל של תרנגולים רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש עייל שופתא בקופינא דמרא רב אמר משום בונה ושמאל אמר משום מכה בפטיש וצריכא דאי אשמעינן קמייאת בההיא קאמר רב משום דדרך בנין בכך אבל עושה נקב כליל של תרנגולים דאין דרך בנין בכך אימא מודה ליה לשמואל ואי אשמעינן בהא קאמר רב משום דדמי לבנין דעדעבריה לאוירא אבל שופתא בקופינא דמרא דאין דרך בנין בכך אימא מודה ליה לשמואל ואי אשמעינן בהא קאמר רב משום דרבי יוחנן בעא מיניה רב נתן בר אושעיא מרבי יוחנן מסתת משום מאי מיהייב אחוי ליה ביריה משום מכה בפטיש והאנן תנן המסתת והמכה בפטיש אימא המסתת המכה בפטיש ת"ש הקודח

הבונה שאמרו באבות מלאכות) כמה יבנה כו': **מסתת** מרבע את האבן ומתקנה הכל לפי המקום שיש מקומות שרגילין להחליק ויש מקומות שרגילין למרוץ בה חריצים שזרין בארץ אשכנז: **מכה בפטיש**. גם הוא באבות מלאכות) והוא הסלע לזכר שחזב את האבן סביב ומגדיל מן ההר קצת הוא מכה בפטיש מכה גדולה והיא מתפרקת וטופלת וזהו גמר מלאכה של חוצבי אבן וכל הגומר בשבת מלאכה תולדת מכה בפטיש היא: **מעמד**. אף הוא כמו קורנם גדול של צרל לבנין של צנח"ס: והקודח. נוקב עץ או אבן כמותל: **כל שהוא**. אפילו קאי אמסתת ומכה בפטיש ובמעמד והקודח: **כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת**. שיש מתקיימת כיוצא בו (ואין מוסף עליה): **בשבת**. אעושה מלאכה קאי: **על הסדן**. צלע"ו אינקלומ"א: **קורנם**. מרטי"ל: **מפני שהוא כמתקן מלאכה**. ואע"פ שאינו מכה על הפעולה אלא על הסדן ובגמרא (ס) מפרש מאי מתקן: **גמ'** דמשפתי. מעלין חלודה הממטין רוא"ל: **פטופטי**. רגלי כירה כמין כלי צרל שקורין טרפיי"ד מעמידין הכירה של חרס: **משגלי סמניס** לזכור שחסרה מלאכתן. שזמנמו זמר צביעתן וחסרה למלאכתן והוצרכו לחזור ולבשל סמנין ולצבוע מעט: **יורה קטנה גרסין הכא**: אין עניות במקום עשירות. לא עשו דבר צלמנוס אלא הכל מתחלתן לייס והותר: **בבירסו**. צירה נחה שהוא אוכל ושובב מקפיד על חור קטן שבה אס מגונה הוא וסותמו צטיט: **דרנא**. חולעת: **המלמד את האבן**. מושיבה ומלמדה עד שממייצבת בקרקעית יסוד הבנין יפה. מתוך שהוא מלמדה הוא מכינה תחתיה ומושיבה תחתיו ופילו ופילו לא נתן טיט הוי צנוה כל שהוא דיש מקיימין כן צלל טיט: **הנוטן את הטיט חייב**. אצל הנוטן האבן פטור: **דימוס**. שורת אבני חומה. אלמא צהנחה בעלמא חייב ופילו לא צידד ועדיפא הא מדשמאל: **אלא**. לאו קושיא תלמא צבייני הוי: **ססא**. יסוד החומה תחתית שמושיבין אבנים על הארץ צלל טיט צלדודי ועפר כל עצמו אינו אלא לצדד את האבן שחזב בשוה ולא תטה לכאן ולכאן והיא עפר סביב לה לסומכה ובההוא אמר שמואל מילתיה. וצרייתא צמלעא בל הבנין כולו שמן היסוד עד שורה העליונה צעי נמי טינא עם הצידוד: **עילאה**. דימוס העליון שאין על גביו עוד דימוס אינו חושש אס נוטה האבן לצד אחד הלכך צהנחה בעלמא סגי והוא מילתא דרבי יוסי: **משום מאי**

(א) ממות מ... (ב) מחכות קו: זכוח סו: ממות פט. ממת (כט. לא: (ד) (לקמן קמ"ג) (ה) ושלל גמ"ה (ו) וססו (ז) צדיק דף קע"ג וע"פ דולגיה (ח) גי' דש"ל (ט) (לקמן קמ"ג) עין נישין (י) דש"ל ד"ה שומת"ו (יא) מיי"ע שמון טעם לה"ה (יב) (צ"ל י"ג) (יג) וע"י חס"ל (יד) ד"ה חמת"ה, לעיל ע"ד ד"ה חמת"ה.

הגהות הב"ה
(א) בשבת והקודח כל שהו: (ב) תוב' ד"ה הא' מאלן וכו' כסודת מרסין לכל' וכו' מתי מתקן: (ג) בא"ד כמעט דקטטי:

הגהות הגר"א
[א] גמ' ולעמך אלא סיפא. מתקן ר"י אומר ופ"י וצ"ל צ"ל שניה מייבס וכו' כירושלמי ואמ' שם למי נלמא סיפא לרבנן וע"י חס"ל ד"ה ולעמך וכו'.

לעיו רש"י
פייק. טעה. דולדור"ה (בכסוד"ה) (דולדור"ה) [א] מעצ' ומעין (גון). אינקלומ"א. סדן. מרטי"ל. פטיש. רוא"ל (דרוב"ל) [א]. חלודה. טריפ"ד. חצובה ובעלת שלוש רגליים. קאיינ"ל (קיינ"ל). טיט. מרטי"ל. תעלה.

וליהו"א: (וע"י לקמן קמ"ג): **אבל** בהנך חרתי אימא חזו תולדה מן האבות הוא: **מכה בפטיש**. גמר מלאכה הוא שהמקום מורה בו. ומקמייתא ובתרייתא נמי לא ידעינן מליעתא: שחרך חרין זה לא יחרוך עוד: **לול של תרנגולין**. של עץ הוא וסמוס בשלמא ומנקבו שילא הריח של לואה ולא זיק להו: **משום מכה בפטיש**. שהוא גמר מלאכת הלול וכל מידי דהוה גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש כלאמרי' צפ' כלל גדול (דף ע"ה): **עייל שופתא בקופינא דמרא**. (ט) שופתא יתד קטן שמוצנין בתוך בית יד של מרש צהימו נקב הצרל להדקו שלא ילא שקורין קאיינ"ל: **קופינא**. הוא חור שצדנאס המר: **מרא**. צלע"ו פושי"ר: **מסתת** דרך בנין בכך: **ואי אשמעינן כהא**. בעושה נקב כליל: **דמי לבנין**. שאף צבנין הבמים עושין נקבים לאירי כדקאמר ועבדי לאירא חורים וחלונות: **ואי איסמר כהא**. צשופתא: **כהא קאמר שמואל**. דאי אחרו ציה משום צנוה לא מייחב דלאו בנין הוא: **אחוי צידיה**. מכה בצאנרופו על כפו כמכה בפטיש: **אימא המסתת המכה בפטיש**. והי"ק המסתת שהוא חייב משום מכה בפטיש חייב צבי"ש: **הקודח**